

4.2 Porovnanie hodnotiacich kritérií a indikátorov kvality – identifikácia prvkov portugalského rámca nad rámec slovenského systému

Pri porovnaní **slovenského referenčného rámca** (kritériá hodnotenia pre materské školy, základné školy, gymnáziá a stredné odborné školy) s **portugalským referenčným rámcom externého hodnotenia škôl** sa ukazuje, že oba systémy pokrývajú jadro kvality školy (riadenie, vyučovanie/učenie sa, podmienky, inklúzia). Portugalský rámec však v niektorých oblastiach presahuje slovenský systém hodnotenia kvality škôl, najmä tým, že:

- pracuje so samostatnou doménou **Sebahodnotenie ako samostatnou oblasťou hodnotenia kvality školy** (nie iba „jedným kritériom“ v riadení školy),
- má **samostatnú doménu Výsledky** (akademické, sociálne a uznanie komunity) a explicitne hodnotí dopad školy, vrátane rovnosti/inklúzie/excelentnosti,
- vyžaduje a hodnotí **strategickosť, konzistentnosť, inovácie a dopad** pozorovaných praktík; celkové posúdenie stojí na rovnováhe silných stránok a oblastí zlepšenia a na 5-stupňovej škále,
- systematicky využíva **dotazníky pre účastníkov vzdelávania (žiaci, učitelia, rodičia, nepedagogickí zamestnanci)** ako zdroj dôkazov pri externom hodnotení.

Doména 1: Sebahodnotenie (autoevalvácia) – prvky nad rámec slovenského systému

Portugalsko: Sebahodnotenie je samostatná doména referenčného rámca. V praxi sa kladie dôraz na **organizáciu, udržateľnosť a konzistentnosť** sebahodnotenia a jeho strategické plánovanie (v správach je to jedna z najčastejších oblastí na zlepšenie).

Slovensko: V slovenskom rámci sa sebahodnotenie objavuje (napr. pri hodnotení stredných odborných škôl/gymnázií) ako jedno z kritérií v rámci riadenia školy (Sebahodnotiace procesy školy) a je formulované najmä cez existenciu cieľov, kritérií, indikátorov, časového plánu a nadväzujúceho plánu rozvoja.

Portugalské indikátory nad rámec slovenského rámca

1. **Sebahodnotenie ako „jadro kvality“ a samostatne klasifikovaná doména** – na Slovensku je sebahodnotenie hodnotené, ale nie je postavené ako plnohodnotný „pilier“ systému s vlastnou doménou a vlastnými výstupmi/klasifikáciou.
2. **Dôraz na udržateľnosť a konzistentnosť sebahodnotenia (nie iba existencia procesu)** – externé hodnotenie škôl v Portugalsku explicitne vyhodnocuje, či je sebahodnotenie dlhodobou udržateľné, strategicky plánované a má dopad (najčastejšie oblasti zlepšenia: konzistentnosť praktík a strategické plánovanie sebahodnotenia).
3. **Prepojenie sebahodnotenia so systémom externého hodnotenia** – externé hodnotenie je koncepčne postavené na kombinácii autoevalvácie a externého hodnotenia (model počíta s tým, že sebahodnotenie je vnútorný motor zmeny a externé hodnotenie je spätná väzba a verejná zodpovednosť).

Doména 2: Líderstvo a manažment – prvky nad rámec slovenského systému

Portugalsko: Doména Líderstvo a manažment je samostatne hodnotená a v referenčnom rámci je prepojená s oblasťami ako vízia/stratégia a líderstvo.

Zároveň sa v externom hodnotení často vyzdvihuje **mobilizácia školskej komunity, projekty a partnerstvá** ako významné silné stránky.

Slovensko: Slovenské kritériá v oblasti riadenia školy sú detailné najmä vo väzbe na školský vzdelávací program, vnútorný systém kontroly a hodnotenia, poradné orgány a zákonnú/organizačnú stránku riadenia (napr. v prípade materských škôl je silný dôraz na súlad školského vzdelávacieho programu s legislatívou a realizáciu štátneho vzdelávacieho programu cez školský vzdelávací program).

Portugalské indikátory nad rámec slovenského rámca

1. **Mobilizácia školskej komunity a partnerstiev ako explicitný zdroj kvality a dopadu** – v externom hodnotení je to priamo uvádzané ako typická silná stránka škôl (projekty, partnerstvá, riešenia podporujúce kvalitu učenia).
2. **Silnejší akcent na víziu a stratégiu a ich implementáciu ako hodnotenú realitu** – v portugalskom rámci sa stratégia a líderstvo objavujú ako samostatne pomenované oblasti analýzy v doméne.
3. **Hodnotenie kvality riadenia cez konzistentnosť, inovácie a dopad, nie len cez súlad a existenciu dokumentov** – externé hodnotenie používa 5-stupňovú škálu a hodnotí rovnováhu silných stránok a oblastí zlepšenia, ako aj konzistentnosť, inovácie a vplyv praktík.

Doména 3: Poskytovanie vzdelávacích služieb – prvky nad rámec slovenského systému

Portugalsko: Doména Poskytovanie vzdelávacích služieb zahŕňa okrem vyučovania/učenia sa aj **osobnostný rozvoj a pohodu žiakov**, ponuku vzdelávania a manažment kurikula.

Správy z externého hodnotenia škôl často identifikujú potrebu zlepšenia najmä v oblastiach **stratégií vyučovania a učenia sa, hodnotenia pre učenie (formatívne) a hodnotenia učenia sa (sumatívne)**, ako aj mechanizmov rovesníckeho učenia a profesijnej spolupráce medzi učiteľmi.

Slovensko: Slovenský rámec obsahuje oblasť Priebeh a výsledky výchovy a vzdelávania a veľmi konkrétne indikátory rozvoja kompetencií žiaka (komunikačné, poznávacie, kompetencie k celoživotnému učeniu sa atď.).

Portugalské indikátory nad rámec slovenského rámca

1. **Wellbeing/pohoda žiakov ako explicitná súčasť jadra vzdelávacej služby** – portugalský rámec ho uvádza ako samostatnú oblasť (osobnostný rozvoj a pohoda).
2. **Rovesnícke učenie a systematická spolupráca učiteľov ako hodnotený prvok kvality vyučovania** – v externom hodnotení je to pomenované ako typická oblasť zlepšenia.
3. **Portugalská inšpekcia pri hodnotení škôl osobitne sleduje, ako učitelia využívajú hodnotenie na podporu učenia žiakov (formatívne) aj na zisťovanie výsledkov učenia (sumatívne)**, pričom práve táto oblasť sa často objavuje medzi odporúčaniami na zlepšenie.

4. **Vzdelávacia ponuka školy ako samostatný predmet hodnotenia** – portugalský rámec hodnotí, ako škola prispôsobuje vzdelávaciu ponuku potrebám žiakov a kontextu školy. Slovenský rámec posudzuje realizáciu školského vzdelávacieho programu, nie však diverzitu a strategické riadenie vzdelávacej ponuky ako samostatný indikátor kvality.

Doména 4: Výsledky – prvky nad rámec slovenského systému

Portugalsko: Doména Výsledky je samostatná a v referenčnom rámci 3. cyklu obsahuje minimálne tri jasne pomenované línie: **akademické výsledky, sociálne výsledky a uznanie komunity**.

V súhrne výsledkov externého hodnotenia sa zároveň explicitne uvádza potreba sledovať výsledky z hľadiska rovnosti, inklúzie a excelentnosti a tiež účasť žiakov na živote školy a preberanie zodpovednosti.

Slovensko: Slovenské kritériá síce pracujú s výsledkami najmä vo vzťahu k učeniu sa žiaka a rozvoju kompetencií, ale nepracujú rovnako explicitne s výsledkami typu uznanie komunity ani s výsledkami školy v oblasti sociálneho dopadu ako samostatne pomenovaným pilierom hodnotenia.

Portugalské indikátory nad rámec slovenského rámca

1. **Uznanie komunity ako formálny výsledok školy** – slovenský rámec hodnotí spoluprácu a klímu, no portugalský rámec explicitne posúva výsledky až k verejnému/komunitnému rozmeru dopadu školy.
2. **Sociálne výsledky a občianska participácia ako hodnotený výsledok (nie len ako proces)** – externé hodnotenie medzi typické silné stránky uvádza účasť na živote školy, prevzatie zodpovednosti a prínos školy pre komunitu.
3. **Výsledky pre rovnosť, inklúziu a excelentnosť** ako explicitný cieľ hodnotenia výsledkov – v slovenskom rámci je inklúzia silne prítomná v procesoch a podmienkach, no portugalský rámec ju explicitne vyhodnocuje aj v rovine výsledkov.
4. **Sledovanie trendov výsledkov školy v čase** – portugalský rámec pri hodnotení výsledkov sleduje nielen aktuálne výsledky žiakov, ale aj ich vývoj v čase a schopnosť školy zlepšovať výsledky. Slovenský rámec sa vo väčšej miere sústreďuje na priebeh vyučovania a rozvoj kompetencií žiakov, pričom trend výsledkov školy nie je explicitne formulovaný ako samostatný indikátor kvality.

